

การบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของสถานศึกษาในศูนย์
เครือข่ายการศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 2

Curriculum Management for Early Childhood Development based on
Bhavana IV of Schools in Educational Network Center 2 Chatuphumi
Thung Song under Nakhon Si Thammarat Primary Educational
Service Office 2

ณัฐธิดา อินทร์ชัย*

Nattanicha Inchai

บุญเลิศ วีระพรกานต์

Boonlert Weeraponkan

พระครูเขมธรรมโมหิต

Phrakhrukemthammakosit

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus

Corresponding author, e-mail: nattanichainchai@gmail.com*

วันที่รับบทความ (Received): 2 กุมภาพันธ์ 2569

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 16 กุมภาพันธ์ 2569

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 20 กุมภาพันธ์ 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย 2) ศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 3) นำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการศึกษาสภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 คน ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 รูป/คน และขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ใช้การประชุมสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดความรู้ และความเข้าใจเชิงลึกของบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาและปรับเปลี่ยนนโยบายที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ รวมทั้งข้อจำกัดด้านทรัพยากรและระบบการประเมินที่ไม่เป็นเอกภาพ ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ การจัดประสบการณ์ การจัดสภาพแวดล้อม สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการประเมินพัฒนาการ ยังไม่บรรลุเป้าหมายอย่างเต็มที่ 2) แนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ประกอบด้วย ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ด้านการจัดประสบการณ์ ด้านการจัด

สภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ และด้านการประเมินพัฒนาการ โดยได้บูรณาการกับหลักภาวนา 4 และกำหนดขั้นตอนการดำเนินการ ได้แก่ การวางแผน การดำเนินการ การติดตามและประเมินผล และการพัฒนาปรับปรุง 3) ผลการนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ โดยทุกองค์ประกอบสามารถนำไปใช้ได้จริงทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ด้านการจัดประสบการณ์ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ และด้านการประเมินพัฒนาการ

คำสำคัญ: การบริหารหลักสูตร; พัฒนาการเด็กปฐมวัย; หลักภาวนา 4

Abstract

The objectives of this research were: (1) to examine the current conditions of curriculum management for early childhood development, (2) to investigate the guidelines for curriculum management for early childhood development based on Bhavana IV, and (3) to present and evaluate the proposed guidelines for curriculum management for early childhood development based on Bhavana IV. A qualitative research methodology was employed. The study of the current conditions was conducted through in-depth interviews with 18 key informants. The investigation of the guidelines was carried out through in-depth interviews with 5 key informants. The presentation and evaluation of the proposed guidelines were conducted through a focus group discussion with 7 experts. Data were analyzed using inductive analysis.

The findings were as follows: (1) the current conditions of curriculum management for early childhood development were characterized by several challenges, including insufficient knowledge and understanding among educational personnel, frequent policy changes, limited resources, and the absence of a unified assessment system. These limitations adversely affected multiple components of curriculum management namely school curriculum development, experience plan development, experience implementation, environment, media, and learning resource management, and developmental assessment resulting in outcomes that did not fully achieve the intended objectives. (2) The guidelines for curriculum management for early childhood development based on Bhavana IV comprised five essential components: school curriculum development, experience plan development, experience implementation, environment, media, and learning resource management, and developmental assessment. These components were integrated with the principles of Bhavana IV and were operationalized through four procedural steps: planning, implementation, monitoring and evaluation, and continuous improvement. (3) The expert evaluation of the proposed guidelines demonstrated unanimous agreement that the guidelines were appropriate, feasible, and beneficial. All components were considered practically applicable. The guidelines consisted of five components: experience planning, experience organization, learning environment, media and learning resources, and early childhood developmental assessment.

Keywords: Curriculum Management, Early Childhood Development, Bhavana IV

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข ตลอดจนสร้างความเจริญมั่นคงให้แก่ประเทศ โลกยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ซึ่งปัจจัยที่สำคัญสามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าว ได้แก่ คุณภาพของคน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่การศึกษาต้องมีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพของผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ เป็นคนที่รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักพึ่งตนเอง สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาจึงต้องมีการปรับและเปลี่ยนให้ทันต่อความก้าวหน้าของสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 8)

หลักสูตรมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาการศึกษาซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาและเป็นกลไกหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้มีความรู้และทักษะในด้านต่างๆ อย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม หลักสูตรเป็นเข็มทิศซึ่งเปรียบเสมือนหัวใจของการศึกษาที่ผู้บริหารการศึกษาต้องคำนึงถึง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควรเริ่มต้นตั้งแต่ปฐมวัย การพัฒนาเด็กปฐมวัยนั้นเป็นจังหวะทองของการสร้างเสริมพัฒนาการเพื่อเป็นรากฐานของการดำเนินชีวิต การจัดการศึกษาปฐมวัยจึงเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ โดยพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่มนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 2) การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแต่ละแห่งจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็กและถือเป็นหน้าที่หลักของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจในเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปี การนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สู่การปฏิบัติ ประกอบด้วยการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ การจัดประสบการณ์ การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และการประเมินพัฒนาการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 1) ซึ่งพัฒนาการเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อเนื่องในตัวมนุษย์ เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิไปจนตลอดชีวิตทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ พัฒนาการของเด็กที่แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ พัฒนาการด้านร่างกาย พัฒนาการด้านจิตใจอารมณ์ พัฒนาการด้านสังคม และพัฒนาการด้านสติปัญญา และทักษะชีวิตของมนุษย์ได้จากการเรียนรู้และการสะสมประสบการณ์การเรียนรู้ ทักษะบางอย่างจะง่ายและประสบความสำเร็จในช่วงเวลาหนึ่งมากกว่าอีกเวลาหนึ่งและสังคมจะคาดหวังให้เด็กแต่ละคนทำพฤติกรรมที่เหมาะสมให้ได้ในแต่ละช่วงอายุของบุคคล (นันทิชา น้อยจันทร์, 2560: 1)

การนำหลักธรรมมาใช้จึงเป็นการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักอภินิหาร 4 หมายถึง การพัฒนาด้านจิตใจขึ้นทุกด้าน ประกอบด้วย กายภาวนา สีลภาวนา จิตภาวนา ปัญญาภาวนา การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้เป็นรากฐานในการจัดการศึกษาเป็นการกล่อมเกล่าเด็กด้วยการฝึกพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา เพื่อให้เด็กเกิดจริยธรรมที่งดงาม คือ

การดำเนินชีวิตที่ดีงามไม่แตกแยกจากความเป็นจริงในชีวิตด้วยปัญญาที่รู้เท่าทัน ทำให้มีพฤติกรรมจิตใจ และปัญญาที่ดียิ่งขึ้นไป (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2539: 124) การพัฒนาและให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสในการพัฒนาตนเองในทุกด้านอย่างเป็นองค์รวมมีคุณภาพและเต็มตามศักยภาพ ตามลำดับขั้นของพัฒนาการ

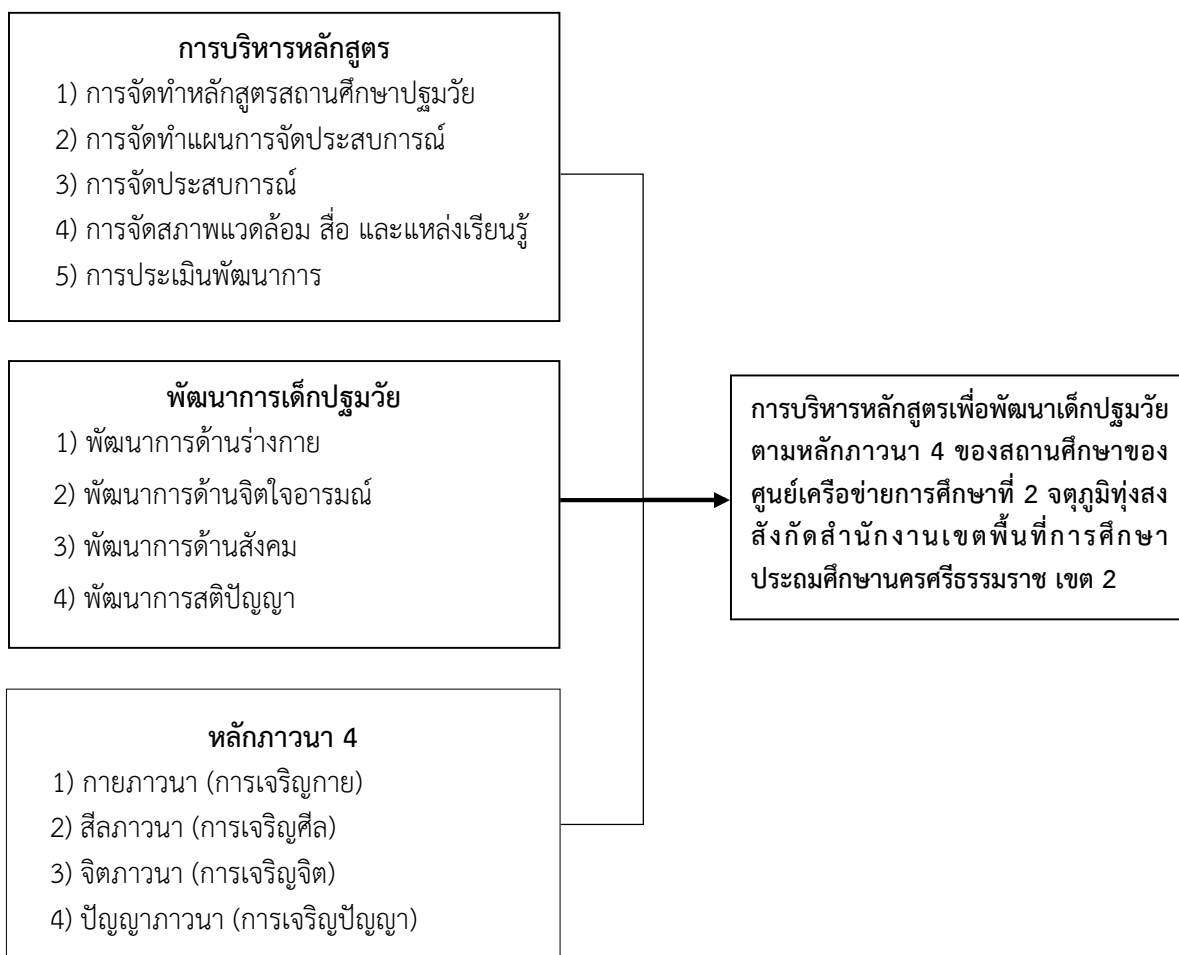
สถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษา 2 จตุภูมิทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 แม้ให้ความสำคัญกับการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยยึดหลักตามแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564 - 2570 และมีนโยบายขับเคลื่อนคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงของ 5 ของปีแรกของชีวิตว่าเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดสำหรับการเรียนรู้ และเด็ก จำเป็นต้องได้รับการดูแล เอาใจใส่จากพ่อแม่ ครู หรือผู้ดูแลตั้งแต่แรกเกิดโดยการให้ความรัก การโอบกอด สัมผัส พูดคุย และเล่นกับเด็กเพื่อให้สมองของเด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ศักยภาพ แต่ในทางปฏิบัติ ยังพบข้อจำกัดด้านความเข้าใจหลักสูตร การบูรณาการแนวคิดเชิงคุณธรรมเข้าสู่กระบวนการบริหาร หลักสูตร และความไม่เป็นเอกภาพของระบบประเมินพัฒนาการ จึงเป็นภารกิจที่สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ต้องส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาการเรียนการสอนปฐมวัย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2, 2567: 165) แม้งานวิจัยด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวนมากมุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตร แต่ยังขาดกรอบการบริหารหลักสูตรที่บูรณาการหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักภavana 4 ซึ่งเป็นหลักการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม ครอบคลุมกาย ศีล จิต และปัญญา เป็นกรอบแนวคิดหลักในบริบทของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง ซึ่งมีบริบท ทางสังคม วัฒนธรรม และศาสนาที่เอื้อต่อการบูรณาการหลักธรรมเข้าสู่การบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็น รูปธรรม ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งพัฒนาแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลัก ภavana 4 เพื่อเติมเต็มช่องว่างเชิงแนวคิดและเชิงปฏิบัติ โดยนำเสนอกรอบการบริหารหลักสูตรที่เป็น ระบบ มีฐานคิดเชิงพุทธปรัชญา และสามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษาในพื้นที่เพื่อ พัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตรและทันต่อสภาพปัจจุบัน จากสภาพดังกล่าว ข้างต้นผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย แนวทางการ บริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักภavana 4

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่าย การศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักภavana 4 ของ สถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
3. เพื่อนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลัก ภavana 4 ของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิจัยใน 3 ลักษณะ คือ การศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ จำนวน 18 คน ประกอบด้วย ครูปฐมวัยของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง 18 คน

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง 1 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ Best Practice 1 คน ครูปฐมวัยมีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ Best Practice 1 คน ครูหัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ 1 คน และพระภิกษุที่มีคุณวุฒิด้านการศึกษา 1 รูป

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง 1 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษาในศูนย์

เครือข่าย 1 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษาในศูนย์เครือข่าย 2 คน ศึกษาพิเศษ 2 คน ครูปฐมวัยที่มีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) 1 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือในขั้นตอนการศึกษาสภาพ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับสภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2

3.2 เครื่องมือในขั้นตอนการศึกษาแนวทาง คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักภาวะ 4 ของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2

3.3 เครื่องมือในขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง คือ แบบประเมินและการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพเก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 18 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์สภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน โดยใช้ร่างแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักภาวะ 4 ของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ใช้การสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การศึกษาสภาพ วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงเป็นข้อสรุป

5.2 การศึกษาแนวทาง วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาเรียบเรียงและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและจัดทำเป็นแนวทาง

5.3 การนำเสนอและประเมินแนวทาง วิเคราะห์โดยนำความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มมาเรียบเรียงเป็นแนวทางฉบับสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักภาวะ 4 ของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ปรากฏผลดังนี้

1. การศึกษาสภาพการบริหารงานหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง

ศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 พบว่า 1.1 สภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย สถานศึกษาได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยโดยยึดหลักสูตรแกนกลางและปรับให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน มุ่งพัฒนาเด็กอย่างรอบด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการสมวัยและพฤติกรรมเหมาะสม อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดด้านความครบถ้วนของหลักสูตร ทรัพยากร และความเข้าใจของครูและผู้บริหาร จึงควรพัฒนาศักยภาพครู

เสริมทรัพยากร และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 1.2 สภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ สถานศึกษาจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ปฐมวัยโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง และการเรียนรู้ผ่านการเล่นเป็นหลัก ครูส่วนใหญ่สามารถกำหนดจุดประสงค์ ออกแบบกิจกรรม และประเมินพัฒนาการได้สอดคล้องกับหลักสูตรปฐมวัย ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการรอบด้านดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าครูบางส่วนขาดความเข้าใจหลักสูตรและการบูรณาการพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน จึงควรพัฒนาความรู้ครูและปรับปรุงแผนให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 1.3 สภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการจัดประสบการณ์ สถานศึกษาจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัยโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ใช้การเรียนรู้ผ่านการเล่นและบูรณาการกิจกรรมหลักทั้ง 6 กิจกรรม ส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ผลการดำเนินงานพบว่าเด็กมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัยจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดด้านทรัพยากร สภาพแวดล้อม และระบบการประเมินพัฒนาการ จึงควรพัฒนาการจัดกิจกรรมและการประเมินที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง 1.4 สภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยให้ปลอดภัย เหมาะสมกับวัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านการเล่น โดยจัดมุมประสบการณ์ที่หลากหลายและแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ส่งผลให้เด็กมีความกระตือรือร้น กล้าแสดงออก และมีพัฒนาการรอบด้าน อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดด้านงบประมาณ พื้นที่ และการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้บางประเภท จึงควรพัฒนาสภาพแวดล้อมและหมุนเวียนสื่ออย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กอย่างเต็มศักยภาพ 1.5 สภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการประเมินพัฒนาการ การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการสำคัญในการติดตามความก้าวหน้าของเด็กทั้ง 4 ด้าน โดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย และสอดคล้องกับสภาพจริง ผลการประเมินช่วยให้ครูและผู้ปกครองเข้าใจพัฒนาการรายบุคคลและนำไปใช้วางแผนจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดด้านเครื่องมือและความเชี่ยวชาญในการประเมิน จึงควรพัฒนาการประเมินอย่างต่อเนื่องและสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างเต็มศักยภาพ

2. การศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักภาวะ 4 ของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง

การบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักภาวะ 4 ของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง พบว่า 1) แนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย สถานศึกษาบริหารหลักสูตรปฐมวัยโดยยึดหลักภาวะ 4 เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาเด็กอย่างองค์รวม ครอบคลุมด้านร่างกาย จิตใจอารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยดำเนินการจัดทำหลักสูตรผ่านการวิเคราะห์บริบท แต่งตั้งคณะกรรมการ และกำหนดองค์ประกอบหลักสูตรอย่างครบถ้วน มีการติดตาม นิเทศ และประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลไปปรับปรุงและยกระดับคุณภาพการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการเด็กในแต่ละปีการศึกษา 2) แนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ สถานศึกษาจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ปฐมวัยโดยบูรณาการพัฒนาการเด็กทั้ง 4 ด้านกับหลักภาวะ 4 ผ่านการกำหนดหน่วยการเรียนรู้ กิจกรรม สื่อ และการประเมินตามสภาพจริงอย่างเป็นระบบ ครุณาแผนไปใช้ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง การคิดวิเคราะห์

และการอยู่ร่วมกัน พร้อมประเมินพัฒนาการรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง ผลการดำเนินงานนำไปสู่การปรับปรุงแผนและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อพัฒนาเด็กอย่างมีความหมายและยั่งยืน 3) แนวทางการบริหารหลักสูตร เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการจัดประสบการณ์ การจัดประสบการณ์ปฐมวัยมุ่งพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน โดยบูรณาการหลักภavana 4 ผ่านการเรียนรู้แบบยึดเด็กเป็นศูนย์กลางและการเล่นเป็นฐาน ครูออกแบบ กิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมที่หลากหลายและสอดคล้องกับความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคล พร้อมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน สถานศึกษามีการประเมินพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และนำผลไปปรับปรุงการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสม ส่งผลให้เด็กพัฒนาอย่าง สมดุลตามธรรมชาติการเรียนรู้ของวัยปฐมวัย 4) แนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษามุ่งเน้นความปลอดภัย ความเหมาะสม และการส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวม สภาพแวดล้อมและสื่อถูกออกแบบให้เอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านการเล่น และการลงมือปฏิบัติจริง สอดคล้องกับกายภavana จิตภavana สีสภavana และปัญญภavana พร้อมทั้งมีการติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายและเหมาะสมกับพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กปฐมวัย 5) แนวทางการบริหารหลักสูตร เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการประเมินพัฒนาการ การบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการ ประเมินพัฒนาการตามหลักภavana 4 มุ่งประเมินพัฒนาการอย่างเป็นระบบและรอบด้าน ครอบคลุมกาย ภavana จิตภavana สีสภavana และปัญญภavana โดยใช้การสังเกตพฤติกรรมจริงควบคู่กับเครื่องมือที่ หลากหลาย ข้อมูลการประเมินนำไปใช้ปรับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้รายบุคคล ให้คำแนะนำ ผู้ปกครอง และส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องและเต็มศักยภาพ

3. การนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลัก ภavana 4 ของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง

การนำเสนอร่างแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักภavana 4 ของ สถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) ชื่อเรื่อง 2) หลักการและ เหตุผล 3) วัตถุประสงค์ของแนวทาง 4) แนวทางการดำเนินงาน และ 5) การติดตามและประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิในการร่วมสนทนากลุ่มซึ่งทุกคนเห็นว่ามีเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็น ประโยชน์ และมีโครงสร้างตามองค์ประกอบของ การบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย การบริหารหลักสูตร จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย 2) ด้านการจัด ทำแผนการจัดประสบการณ์ 3) ด้านการจัดประสบการณ์ 4) ด้านด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และ แหล่งเรียนรู้ และ 5) ด้านการประเมินพัฒนาการ เพื่อส่งผลกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย 4 ด้าน ได้แก่ 1) พัฒนาการด้านร่างกาย 2) พัฒนาการด้านจิตใจอารมณ์ 3) พัฒนาการด้านสังคม และ 4) พัฒนาการ ด้านสติปัญญา และได้บูรณาการหลักภavana 4 ประกอบด้วย 1) กายภavana 2) สีสภavana 3) จิตภavana และ 4) ปัญญภavana ผ่านกระบวนการทำงานโดยมีการวางแผน การดำเนินงาน การติดตามประเมินผล และการพัฒนาปรับปรุง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามหลักภavana 4 ของ สถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 มีผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง

การบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ปฐมวัย การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ มีการประชุมวางแผน วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ วางแผนร่วมกัน เพื่อนำข้อสรุปมาวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ มีการประชุมวางแผนการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ปฐมวัย ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กแบบองค์รวม ด้านการจัดประสบการณ์ สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ ผ่านการเล่นอิสระและหลากหลาย ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ มีการวางแผนเพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย อากาศถ่ายเท แสงสว่างเพียงพอ และพื้นที่เหมาะสมกับวัย ใช้อุปกรณ์และสื่อที่แข็งแรง ทนทาน และกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ โดยจัดเป็นมุมประสบการณ์ให้เด็ก เลือกเล่นตามความสนใจ ด้านการประเมินพัฒนาการ สถานศึกษาใช้กระบวนการในการสังเกต บันทึก และประเมินความก้าวหน้าของเด็กใน 4 ด้าน เพื่อนำผลไปวางแผนส่งเสริมพัฒนาการให้เหมาะสมกับเด็ก แต่ละคน ทั้งนี้ในแต่ละด้านยังคงประสบข้อจำกัดในหลายมิติ ทั้งด้านการวางแผนและพัฒนาหลักสูตรที่ยังไม่ครอบคลุมบริบทท้องถิ่น การขาดความรู้เชิงลึกของบุคลากร นอกจากนี้ การพัฒนาสื่อยังถูกจำกัดด้วยงบประมาณ หากสามารถเสริมสร้างการบริหารในแต่ละด้าน จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนและประชุมวางแผนและสรุปผลร่วมกัน ทำให้การบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 ดำเนินการอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชราภรณ์ กุณแสงคำ (2563: ก) ที่ได้ศึกษาการบริหารหลักสูตรและการจัดประสบการณ์ของครูปฐมวัย ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 พบว่า แนวทางการบริหาร หลักสูตรและการจัดประสบการณ์ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ การสร้างและพัฒนา หลักสูตร การออกแบบการจัดประสบการณ์ การจัดประสบการณ์ที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง การใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และการประเมินพัฒนาการ โดยมีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานรวมทั้งสิ้น 15 แนวทาง ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับ กนกพร หงส์ทอง (2566: ก) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียน เอกชนเขตบึงกุ่ม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผลการศึกษาพบว่า แนวทาง การพัฒนาการบริหารหลักสูตรควรมุ่งเน้นบทบาทของผู้บริหารในการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจแก่ บุคลากรเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องใน การจัดทำหลักสูตร กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่าง ต่อเนื่อง พร้อมทั้งนำข้อมูลจากการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตรให้มีความ ทันสมัย สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษาและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม

2. แนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักภาวะ 4 ของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง

แนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย มีการดำเนินการตามหลักภาวะ 4 มาใช้ ในการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย การบริหารหลักสูตร 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้าน การจัดทำหลักสูตรหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ 3) ด้านการจัด ประสบการณ์ 4) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ และ 5) ด้านการประเมินพัฒนาการ สำหรับพัฒนาการเด็กปฐมวัยมี 4 ด้าน ได้แก่ 1) พัฒนาการด้านร่างกาย 2) พัฒนาการด้านจิตใจอารมณ์ 3) พัฒนาการด้านสังคม และ 4) พัฒนาการด้านสติปัญญา โดยใช้หลักภาวะ 4 ประกอบด้วย 1) ภาวะภาวะ

2) สีสภาวนา 3) จิตภาวนา และ 4) ปัญญาภาวนา ทั้งนี้เพราะว่ากระบวนการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยมีกระบวนการขั้นตอนชัดเจนทั้งการวางแผน การดำเนินงาน การติดตามประเมินผล รวมถึงการพัฒนาปรับปรุงของผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการโดยได้ยึดหลักภาวนา 4 บูรณาการกับขั้นตอนในการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เป็นไปตามเป้าหมาย สอดคล้องกับ วนิดา แพแพชรทอง (2563: ก) ได้ศึกษารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการศึกษา พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรทั้ง 6 กิจกรรม โดยบูรณาการเข้ากับหลักภาวนา 4 มีส่วนช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้านอย่างเป็นองค์รวม ทั้งการพัฒนาด้านร่างกาย คือ กายภาวนา การพัฒนาด้านสังคม คือ สีสภาวนา การพัฒนาด้านอารมณ์จิตใจ คือ จิตภาวนา และ การพัฒนาด้านสติปัญญา คือ ปัญญาภาวนา มีการติดตามผลและประเมินผล โดยการพัฒนาตามรูปแบบดังกล่าวสามารถพัฒนาได้เป็นไปตามเป้าหมาย และสอดคล้องกับ ฉัตรวิไล สุรินทร์ขุมพู (2564: ก) ได้ศึกษา รูปแบบการบริหารหลักสูตรระดับปฐมวัยที่มุ่งจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการพัฒนานักเรียนอย่างเป็นองค์รวม ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารหลักสูตรดังกล่าวประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารหลักสูตร กระบวนการบริหารหลักสูตร การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดทฤษฎีปัญหาเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน และประสิทธิผลของการพัฒนานักเรียนอย่างเป็นองค์รวม ทั้งนี้ ผลการประเมินรูปแบบดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

3. นำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง

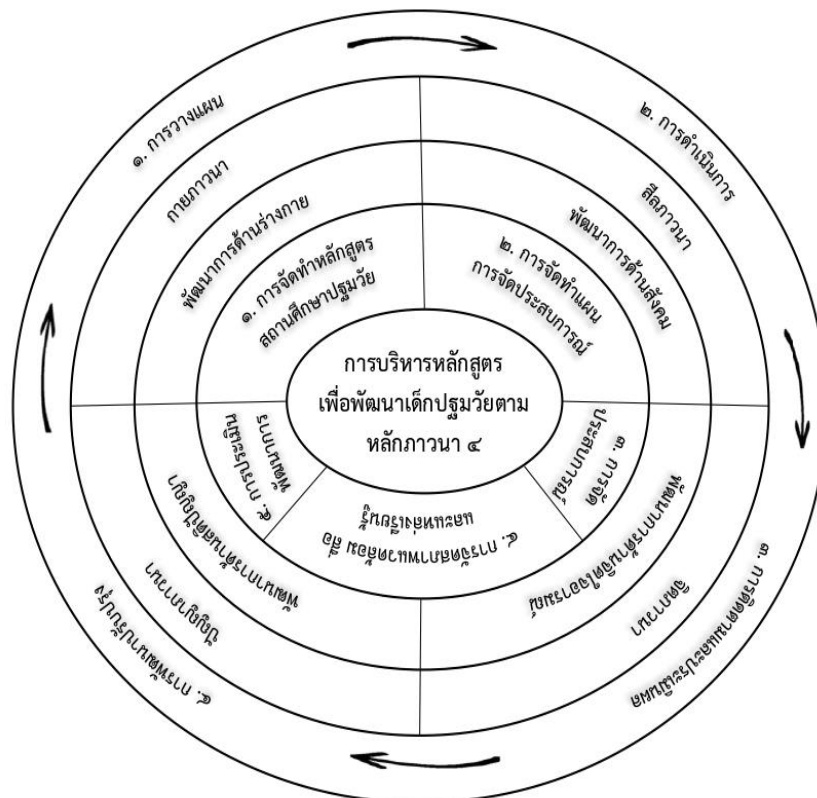
การบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ 1) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย 2) การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ 3) การจัดประสบการณ์ 4) การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ และ 5) การประเมินพัฒนาการ พัฒนาการเด็กปฐมวัยพัฒนาให้ครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) พัฒนาการด้านร่างกาย 2) พัฒนาการด้านจิตใจอารมณ์ 3) พัฒนาการด้านสังคม และ 4) พัฒนาการด้านสติปัญญา โดยใช้วิธีการดำเนินการตามหลักภาวนา 4 คือ 1) กายภาวนา 2) สีสภาวนา 3) จิตภาวนา และ 4) ปัญญาภาวนามาเป็นแนวทางในการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้ แนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักภาวนา 4 ของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนำหลักภาวนา 4 มาใช้ในกระบวนการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย 5 ด้าน ทำให้สถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง ดำเนินการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สอดคล้องกับ มนฤดี ชูเขียน (2567: ก) ได้ดำเนินการศึกษาการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยโดยประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ของครูปฐมวัยในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของครูปฐมวัยประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา การนิเทศการศึกษา และการประเมินพัฒนาการเด็ก อย่างไรก็ตาม สภาพการดำเนินงานโดยภาพรวมยังขาดความเป็นระบบ และยังไม่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสถานศึกษาจากผลการศึกษาดังกล่าว จึงได้นำหลักกายภาวนา สีสภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาการทำงานของครูปฐมวัย

มุ่งเน้นการเสริมสร้างการพัฒนาตนเองผ่านกระบวนการฝึกสติ การรู้เท่าทันตนเอง และการปฏิบัติงานด้วยความไม่ประมาท ซึ่งเอื้อต่อการยกระดับคุณภาพการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยให้มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้ในบริบทสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับ ปุณฺทริกพรชนะวัฒนา (2565: ก) ซึ่งศึกษาการบริหารหลักสูตรปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดพะเยา พบว่า การบริหารหลักสูตรปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพควรเริ่มจากการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา โดยผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการวางแผน ชี้แจงสร้างความตระหนัก และพัฒนาความรู้ความเข้าใจของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ และการเผยแพร่หลักสูตรอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการวางแผนและการดำเนินการใช้หลักสูตรผ่านการสนับสนุนทรัพยากร การจัดสรรงบประมาณ และการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรโดยกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน ดำเนินการนิเทศในลักษณะกัลยาณมิตร มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการสรุป ปรับปรุง และพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ที่ได้

จากการศึกษาการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักภาวา 4 ของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักภาวา 4 ของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1) ศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ควรสนับสนุนผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในการใช้กระบวนการบริหาร หลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ถูกต้อง ดำเนินการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบ เพื่อการปฏิบัติงานที่สะดวกรวดเร็ว เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการปฏิบัติงานและคุณภาพ เด็กปฐมวัย

1.2) ศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 2 จตุภูมิทุ่งสง ควรส่งเสริมการอบรมพัฒนาครู โดยสนับสนุน ให้ครูพัฒนาศักยภาพของตนเองในการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง

1.3) สถานศึกษาควรมีแนวทางและการดำเนินการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยการมีส่วนร่วมจากบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาการเด็กปฐมวัย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1) สถานศึกษาที่นำแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยไปใช้ภายใน สถานศึกษา ควรมีการประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานตามแนวทางนี้

2.2) สถานศึกษาที่นำแนวไปใช้ควรมีการติดตามและประเมินผลการนำแนวทางไปใช้

2.3) สถานศึกษาอื่นสามารถนำงานวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาอื่นๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้

บรรณานุกรม

กนกพร หงส์ทอง. (2566). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนเขตบึงกุ่ม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่*.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็ก 3-6 ปี*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ฉัตรวิไล สุรินทร์ชมพู่. (2564). รูปแบบการบริหารหลักสูตรระดับปฐมวัยที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างเป็นองค์รวม. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร*.

นันทิชา น้อยจันทร์. (2560). “พัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัย”. *เอกสารประกอบการสอนรายวิชา การอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนสุนันทา.

ปุนทริก พรชนะวัฒนา. (2565). การบริหารหลักสูตรปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดพะเยา. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*.

พัชรภรณ์ กุณแสงคำ. (2563). แนวทางการบริหารหลักสูตรและการจัดประสบการณ์ของครูปฐมวัยใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร*.

- มนฤดี ชูเขียน. (2567). การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักภาวะนา 4 ของครูปฐมวัย กลุ่มเครือข่าย
สถานศึกษาชะอวด 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วนิดา แพเพชรทอง. (2563). รูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามหลักภาวะนา 4 ของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2539). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับปรุงพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์การพิมพ์.
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. (2567). *แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.
2567*. นครศรีธรรมราช: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2.
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวาน
กราฟฟิค.